

מכתבים

אדם מלא מרץ בעל כושר אירגוני איש צבא. מיטטררה. ביטחון או מיטפט.

מז התשבץ לנסת

כתב הספורט של הארץ. יהושע שגיא איננו איש-התיקשות היחיד שהחל את דרכו בחיבור תשבצים (העולם הזה 1.5).

כקורא ותיק מאוד של העולם הזה אני מבקש להסב את תשומת-ליבכם לכך כי שגיא איננו היחיד שהחל את דרכו בתיקשות בחיבור תשבצים. אם זכורני איננו מטעה אותי, היה בסוף שנות ה-50 מחברם של התשבצים בעולם הזה אדם בשם יצחק ליכני, ובראשית שנות ה-60 אדם בשם שבה וייס.

הראשון היה, לימים, עורך שבועון במחנה. מפקד גלי צה"ל ולכסוף מנכ"ל רשות-השידור,

רשות אי-השידור

יש שאינם זוכרים מי נתן חסות למי בעת שידורי הטלוויזיה (העולם הזה 1.5) אבל לקורא יגיד יש בעיה אחרת: מדוע נותנים חסות בכלל?

אני מסכים עם אורי אבנרי שקשה לזכור מי נתן חסות למה בשידורי הטלוויזיה. אבל זה עוד לא הכל. אני בכלל אינני מבין את התעשיינים. הסיטונאים. היבואנים ומנהלי-החברות. המפרסמים בטלוויזיה. זה, בוודאי, עולה להם הון תועפות ומה הם מקבלים תמורת זה? שיקופית. המזכירה את שמם ואת מוצרם. אבל איזו רחיפה זה נתן, ולוא לצופה אחד, לצאת ולקנות את המוצר הזה?

הלא זה לא פירסום. זה מין איכזר שכזה, שבאמת לא אומר כלום. אילו היו שמים את מיספר-הטלפון, אולי זה היה שווה למי שרוצה לטלף לאותה חברה, אבל כאשר מודיעים כי המישרר הוגש בחסות פלונית יצרנית גלידה אלמונית, מה זה מזין למישהו? אפילו לא יודעים איזו גלידה הוא מוכר ואיזה יתרונות יש לאותה גלידה. הויתרון אינו רשום חתיכה נאה המלקקת את הגלידה המסויימת בהנאה רבה. רק שיקופית עם שם החברה והמוצר.

זבולון ריגר, בתיים

ספיות זה לא הכל

הקורא גמבה ביקש להשוות בין הווארד ראסל לענת סרגוסטי (העולם הזה 1.5) והקורא מין מבקש להרחיב את היריעה הימנית-עיתון-נאית.

אם מוזכרים את הווארד ראסל, אני חייב, כבוגר בית-הספר לעיתונאות של אוניברסיטת קולומביה (מחזור 1972), לספר את המעשה באותו עיתונאי איריאנגלי, ראסל, שתימד היו מביאים לנו כהוכחה שלא מספיק לעשות, צריך לעשות בשכל.

כמה שנים לפני מילחמת קרים, בשנת 1844, דיווח ראסל בשביל טיימס על מיטפטו של ה"מורד במלכות, דניאל או'קונל, שנערך בדאבלין. היו אלה הימים שלפני היות הטלפון והטלגרף וראסל תיכנן את צעדיו מראש והיטב. ברגע ששמע את פסיקת חברי-המושב "אספי", דהר בכיכרה שכבר חיכתה לו בחצר בית-המיטפט לנמל דאבלין, עלה לספינת הקיטור שהמתינה לו שם במיוחד, חצה בה את הים האירי, עלה לרכבת המהירה לונדונה בצורה אדם הכיכרה הראשונה הישר לשערי-הכניסה של בניין טיימס במרכז לונדון.

שם עמד בצפייה רוכה פועל-דפוס, שראסל היה משוכנע, כי הוא איש-טיימס. אז הוא אשם, אדוני? שאל הפועל את ראסל. כן, ידידי, השיב ראסל בחירות, כשהוא כבר רואה בדמיונו את האיש רץ לדפוס ומסדר את כותרת העיתון המרעיש.

ואומנם כך עשה האיש. הוא רץ לדפוס לסדר את הכותרת. אלא שהוא לא רץ לדפוס של טיימס. אלא לדפוס השכן, של מורנינג הראלד המתחרה, שהקרים בצורה זאת את טיימס בפירסום הידיעה הבלעדית.

אייב סיין, רמת-השרון

מספר חוק

מה אומרת הנומרוולוגיסטית עליזה זוהר (העולם הזה 1.5) על רס"ר בצה"ל שצירוף האותיות של שמו ושם משפחתו נותנים 19

כבר שמעתי על הדראוין הזה, הנקרא נומרוולוגיה, וכמו שהזכרתם בכתבה על עליזה זוהר, כי מיספר 1 זה טיפוס של מנהיג, עצמאי וגברי, אני גם יודע כי מיספר 3 זה מספר מול, המסמל, בין השאר, את שיש לו הרבה נסיעות ארוכות לחו"ל, ומיספר 8 זה גם חקלאי וגם סוחר, אבל בכל מיקרה מבטיח הצלחות גדולות מבחינה כספית.

אבל הייתי רוצה לדעת מה חושבת עליזה זוהר עליי, כשהשמות שלי נותנים, לפי השיטה שלה, את המיספר 9?

רס"ר אשר אסבג, צה"ל

• בדיוק מה שאתה, כנראה, הרס"ר אסבג.

קניא יני.

היתה לכך גם סיבה נוספת: למעשה, שום חלק של העיתון אינו הישג של אדם-יחיד. המערכת כולה מגבשת את גישת העיתון. הרעיונות לטיפול בנושא זה או אחר באים מכיוונים שונים. הכתבה הסופית, שאתה רואה אותה בגליון, היא פרי-עמלם המשותף של הכתב והצלם. המעמד והעורך. תוך-כדי עיצוב הכתבה הסופית, היא פושטת צורה ולובשת צורה. הכותרת, העיצוב הגראפי, השילוב של מילים ותמונות — כל אלה יוצרים את הכתבה המגיעה לידך.

משום-כך היתה מידה רבה של הצניקה בגישה שמנער את חתימתו של אדם אחד על כתבה כלשהי, גם כשהוא היוצר העיקרי.

מאז חלו, בהדרגה, שינויים ופרצות בגישה נוקשה זו. חדרו לעיתון מדורים שהיו מטבע מהותם חתומים — בנייהם מדורים שחוללו מהפכה בעיתונות הישראלית. כמו המדור ההומוריסטי זו הארץ. כתבים שרצו לדווח על התרשמויות אישיות חתמו על כתבותיהם. כן עשו חברי-מערכת שרצו להביע ריעות אישיות יחד עם דיווחיהם. או בספירת דוכרי-פרשנות. ביקשנו חברי-מערכת להתום על כתבות ותצי-לומים שהיה בהם הישג מיוחד.

כך, בהדרגה, נוצרה גישה מעורבת — חלק מהדברים בעיתון היו חתומים. חלקם האחר בלתי-חתומים. הדבר גרם לבלבול מסוים אצל הקוראים. לא פעם פנו אליי קוראים ושאלו מדוע כתבה מסויימת אינה חתומה, ומי מתחבא מאחוריה.

בשבוע שעבר חוללנו מהפכה שקטה בעיתון. לראשונה פירסמנו תחת כל מדור את שם חברי-מערכת או חברת-המערכת האהראית לו. אני מודה שלי אישית היה קצת קשה להיפרד משיטתנו הקודמת, על כל הכרוך בה, אך הגעתי לירי מסקנה שהדבר נכון ודרוש.

יתכן שיש לשינוי זה, העובר על כל שבועוני-החדשות בעולם, משמעות עמוקה יותר. הוא מבטא את רוח הדור בכל התחומים. המגמה של תקופתנו היא לשים יותר ויותר דגש על האדם, על היחיד והישגיו — ופחות על המיסגרת הקולקטיבית. אולי מפני שהגישה הקולקטיבית גרמה במאה הזאת לעיוותים רבים מדי.

"מדוע ישראל שותקת?"

ברחו המיוחד של העולם הזה שקשה להסבירו, מתבטא בצורות שונות. אחת מהן התגלתה בשבוע שעבר.

עד שהופיע הגליון האחרון של העולם הזה לא שם איש לב לעובדה מוזרה: שתיקתה של ממשלת-ישראל בפרשת ביטבורג. הכל דיברו וכתבו על ביטבורג — אך איש לא שאל מה עושה בעניין זה ממשלת המדינה, המגדרת, עליפי הרוקטרינה הרשמית, כמדינה יהודית. ברגע שהופיע שער הגליון בקיוסקים. השתנה הכל. ראש-הממשלה הוצרו להתראיין בעניין זה. פוליטיקאים השמעו הצהרות רמות, תנועות ציבוריות שאלו בזעם מדוע שותקת הממשלה.

כאשר העולם הזה מעלה בעיה ומציג שאלה, המרחפת בחלל — איראפשר להתעלם מכך. רבים וטובים הרגישו, בסתר ליבם, במעומעם, שמשוה אינו בסדר. אך ברגע שהעולם הזה מבטא את הדברים בקול רם, כמלים פשוטות ונוקבות — מדוע ישראל שותקת? — עולה השאלה על סדר-היום הלאומי.

מדוע אתה קנית את עותק השבועון.

שאתה מחזיק ברגע זה בידך? מדוע כל אדם שהוא קונה עיתון מסויים כלשהו?

זוהי אחת השאלות הקשות, שאנשי מיקצוע העיתונאות מתחכמים בהן. כל עיתונאי משוכנע כי תרומתו המיוחדת שלו (או שלה) לעיתון היא הגורמת לאנשים לרכוש אותו. אין בעל-מדור בעולם שאינו משוכנע בכך שהמדור שלו (או שלה) — והוא בלבד — מוכר את העיתון.

המחקרים המדעיים בארצות השונות אומרים אחרת. מסתבר שאדם מתייחס אל עיתון בשלמותו. על כל מדוריו וחלקיו. לעיתון יש ישות משלו, אישיות משלו, העולה על סך-הכל של חלקיו השונים.

יכול אדם להכב במיוחד מדור פלוני. כל אחד מאיתנו, ננטלו לידיו גליון של עיתון מוכר, מתחיל במקום מסויים. בקריאת מדור זה או אחר, שאותו הוא חובב במיוחד. אך היחס שלו הוא לעיתון כולו, לא למדור אחד.

העולם הזה מורכב מחלקים רבים. יכול אתה להכב במיוחד את המדור הנדון או רחל

שער השבוע שעבר
שאלה על סדר-היום

המרחלת, את ראיון-השבוע או את המדור תשקיף. או כל חלק אחר — העיתון כולו הוא המדבר אליך.

האסכולה העיתונאית, שהעולם הזה שייך אליה, הביאה גישה זו למסקנה הגינית מוחלטת. אבי השיטה הזאת, השבועון האמריקאי טיימס קבע לפני שני דורות ששום חלק מן העיתון לא יישא את חתימת כותביו. הכוונה הייתה להגיד לקורא: לא פלוני ולאמוני מדברים אליך, אלא השבועון כולו. השבועון כולו נושא באחריות לדבריו. הוא מורכב מאנשים רבים, אך לשבועון יש סיגנון משלו, מיוחד ואחד, ושום סיגנון אישי של מישהו לא יבוא בו לירי ביטוי. כאשר קמה המערכת הנכונת של העולם הזה, לפני 35 שנים חורש, נקטנו גם אנחנו שיטה זו. בגליון כולו היה רק מדור אחד חתום: המדור הזה. רק כעבור ארבע שנים נוסף מדור חתום נוסף — הנדון — שנועד להבעת ריעה אישית של בעליו.

יצרנו את ישות העולם הזה כישות קולקטיבית. היחס של הקורא הוא אל השבועון כולו, לא אל מישהו בו.

א.א. אסבג

נומרוולוגיסטית זוהר
מה היא חושבת על 9

והשני היה לפרופסור למדעי-המדינה והוא כיום חבר-כנסת מטעם המערך.

אסף לבקוב, ראשון-לציון

בריחות-הרכבת (2)

עוד קורא שאינו יכול להתאפק וחייב, ממש חייב, לתרום את בדי-הת-הרכבת שלו (העולם הזה 10.4) ויאילך.

עם כל הכבוד, אם כבר מפרסמים את בריחות-הרכבת שלזקנים שלהם יש זקנים, איך אפשר שלא לפרסם את בריחות-הרכבת שהיא הקטר של כל בריחות-הרכבת?

מעשה נאדם שעלה לרכבת בקיבו, כשמגמת פניה לאודיסה, איך שהוא מתיישב בתא, נכנס הקונדוקטור (מבקר-הכרטיסים) ומבקש את הכרטיסים לביקורת. מפה לשם הוא תופש איזה יהודי מיסכן שהתפלח לרכבת, ללא כרטיס.

הקונדוקטור תוקע ליהודי כמה בעיטות טובות באחוריו ומשליך אותו, בתחנה הראשונה, מן הרכבת.

אבל הפרשה חוזרת על עצמה. פעם אחר פעם. היהודי המיסכן שוב מופיע מאי-ישם, שוב מתיישב לו בתא, שוב נתפש עליידי הקונדוקטור, שוב מקבל את הבעיטות המתבקשות, שוב מושלך מן הרכבת.

לכסוף שכנו לתא כבר לא יכול להתאפק עוד, פונה ליהודי, אחר שהשליכו אותו בפעם המי-יודע-יכמה, ושואל אותו: מה אתה, בעצם, מתאר לך שאתה עושה?

אומר לו היהודי: מה אני מתאר לעצמי? פשוט מאודי: אם הקדוש-ברוך-הוא ירצה ואם הישכן שלי יחזיק מעמד, אז אני אגיע לאודיסה!

יוסף רובין, תל-אביב